

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, za pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za drugo izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hodi sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se pošilja do odpovedi. — Deležniki „Katoliškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 v. — Uredništvo: Koroška cesta šte. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta šte. 5, vsprejema naročnino, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne pettirvste za enkrat 15 v, za dvakrat 25 v, za trikrat 35 v. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do srede popoldne. — Nezaprete reklamacije so poštnine proste.

Slovenska kmetijska šola.

Dolgo smo čakali in se bali, da ne bo nič. Toda tokrat je deželni odbor tudi nasproti Slovincem storil svojo dolžnost. Gotovo še mu ni iz spomina odločen nastop slovenskih poslancev v deželnem zboru, ko so z obstrukcijo opomnili Nemce, kako se Spodnji Štajer zanemarja, in pa dejstvo, da je s tem krepkim nastopom deželnih poslancev soglašalo vse naše neodvisno slovensko ljudstvo. Naši poslanci so opustili obstrukcijo še le takrat, ko se jim je obljubila vsaj ustanovitev slovenske kmetijske šole na Spodnjem Štajerskem. Gospodje Nemci so držali besedo. Požurili so se ter poiskali že prostor za šolo in sestavili glavni načrt za notranjo ureditev šole.

Kar se tiče prostora, priporoča deželni odbor Sv. Jurij ob južni železnici in sicer Pisančevo posestvo ob cesti iz Sv. Jurija na Grobelno. Naš list je že koj v začetku izrekel mnenje, da bi Sv. Jurij bil izmed najbolj primernih krajev za slovensko kmetijsko šolo. Glede posestva samega pa ne moremo izreči nobene sodbe, to je stvar in naloga strokovnjakov.

Bolj zanima nas notranja ureditev šole. V poročilu deželnega odbora na deželni zbor čitamo o tem predmetu:

„Deželni odbor je mnenja, naj se v začetku ustanovi kmetijska specijalna šola, to se pravi, za posebne panoge kmetijstva in sicer enoletna oziroma desetmesečna, če se odštejejo počitnice učiteljev. Šola bi bila samo za moške; vendar bi se tudi priredili za deklice poučni tečaji o gospodinjstvu, ki bi naj trajali štiri do šest tednov. Ti tečaji so se posebno dobro obnesli v Grabnerhofu in so bili zelo priljubljeni.

Glavni predmeti na kmetijski šoli bi bili: govedoreja, mlekarstvo, obdelovanje travnikov in sadjarstvo, manj natanko bi se naj ponučevalo poljedeljstvo in perutninarstvo, v slučaju potrebe bi se tudi predavalo o hmeljarstvu. Poučevalo bi se naj bolj praktično in bi se naj teoretično poučevanje le na najpotrebnejše omejilo.

Za šolo bi se naj nakupilo skupaj višee zemljišče z dobro, rodovitno zemljo, na kateri uspevajo vsi spodnještajerski poljski pridelki, izvzemši trte. Posebno pa naj bo zemljišče sposobno za travnike, ki bi dali krme za 20 krav in temu stanju primerno število telet, dva do tri konje in primerno število svinj. Naj bi se sezidalo poslopje, v katerem ima prostor 20 do 25 učencev, stanovanje za ravnatelja in enega učitelja. K temu še pridejo praktični, kmetijskim razmeram prikladni hlevi za različno živino.“

To so glavna določila glede bodoče slovenske kmetijske šole. Ako komu kaj ne ugaja, sedaj še je čas, da pove svoje želje, sedaj se bo še na nje lahko oziralo, ako so upoštevanja vredni. Radovoljno odpiramo vsled tega vsakemu predale našega lista. Glede notranje ureditve bodo sicer različna mnenja, toda glavno je, da se je storil vsaj prvi korak do uresničenja stare naše želje, namreč, da se ustanovi na Spodnjem Štajerskem slovenska kmetijska šola.

Upor na Ruskem.

V ruskem ljudstvu po mestih tli nenasljivo sovraštvo proti sedanjemu načinu vladanja. Car in njegovo uradništvo po državi ima vso oblast v rokah, ljudstvo pa nima nobenih pravic. Samoumevno, da omikan človek želi odločevati v vseh zadevah, ki se tičejo

njegove osebe in njegovih razmer, da želi imeti nekoliko istih pravic sam, katere imajo sedaj le car in uradništvo. V mestih je na Ruskem najbolj izobraženo ljudstvo, za to se vršijo vsi nemiri za ustavo ravno po mestih. Ustava se imenuje namreč ista postava, po kateri je v državi razdeljena vlada med vladarjem in med ljudstvom. Država, v kateri imajo tako postavo, se imenuje ustavna država. V Rusiji se torej bije sedaj boj za ustavo!

Kako si hoče rusko meščanstvo izvojevati ustavo? Načrt njihov je ta: Železnice ne smejo več voziti, uslužbenci morajo toraj delo ustaviti. Sodnije, pošte, brzojavni in drugi javni uradi ne smejo več poslovati, tovarne ne delati, živila se ne prevažati, zdravniki ne zdraviti, lekarnarji ne dajati zdravil itd. Vsled tega mora nastati v državi nered, nezadovoljnost, glad, pomankanje mnogih živil itd. itd. in posledek vsega bo: Vsi ljudje bodo pritiskali na carja in višje uradnike, da se da ljudstvu ustava. In po tem načrtu se je v Rusiji sedaj delalo. Zadoja poročila pravijo, da se je uspeh že dosegel in da je car res že dovolil ustavo. V naslednjem naj slede nekatera posamezna poročila o nemirih.

Železničarji ustavili delo.

Železničarska stavka se širi po celi državi. Tudi uslužbenci transbajkalske, finske in srednje azijske železnice so ustavili delo. Ves železniški, brzojavni in telefonski promet z inozemstvom je pretrgan. Revolucijsko gibanje se je razširilo tudi v Sibiriji. Uporni delavci so sklenili, da se oborožijo ter proglasijo Rusijo za demokratsko republiko.

V Petrogradu.

Vse banke in trgovine so zaprte. Cene

LISTEK.

Vrnitev.

Mrzla jesenska sapa je brila preko doline; nad malim češkim trgom so viseli težki, sivi oblaki, ki so pretili z dežjem.

Navzlic slabemu vremenu si je dal neki domačin opravka na vrta tik hiše ob vходу v trg.

Raztrgan rokodelski pomočnik, ki je počasi stopal proti trgu, se je takoj ustavil, ko je zagledal moža in se oprl na ograjo.

„Hej, ali je to trg T.?“

„Da! —“ je odgovoril oni, ne da bi dvignil glavo.

„Ali se dobi tukaj kako ceno prenočišče?“

„Ne; vsaj kolikor jaz vem“, — je zagodrnjal zopet domačin nejevoljno, ne da bi se sklonil pokonci.

„Ali ste vi tukaj domačin?“ — je zopet vprašal slabo oblečen popotnik in suho zakašljaj.

Na to vprašanje je mož v vrtu samo nekaj nerazločnega zamrmral, češ, kaj tega capina to briga. Toda došlec je kazal vstrajnost.

„Hej, ali ne veste, če stanuje v tem mestu še kdo od mizarja Trohe obitelji?“

Tujec je zopet suho zakašljaj. Videlo se mu je, da je bolan.

„Kaj pa hočete od teh“, — je vprašal delavec na vrtu.

„O, nič; samo tako vprašam, nekoč sem delal z nekim Troho, s Tonetom Troho, v delavnici na Bavarskem.“

„A, tako, tako! S Tonetom, s Tonetom Troho? Hm, ko sem bil še mlad, so imeli Trohovi mizarstvo delavnico in hišo v Dolgi ulici, takoj na vogalu ob glavni cesti. Tone je odšel na tuje, o, bo, bo . . . že kakih 30 let. Nikdar se ni več čulo o njem posej. Stari Troha je umrl, ona je zbolela . . . propadati je začelo, hišo so morali prodati, no, in tako, kakor navadno . . . Trohovka je sedaj že nad deset let v trški ubožnici . . . in vsakega tujca, ki dojde v trg, izprašuje o svojem Tonetu.“

„Hvala!“ — je dejal tujec malomarno, dvignil roko do krajevca ob klobuku in šel počasi naprej proti trgu. Zagnal ga je zopet hud kašelj. Domačin se je zvedavo ozrl za njim.

Moten, truden pogled ubožno oblečenega popotnika se je nekoliko zjasnil, ko je dospel v sredo trga. Postal je malo in se parkrat ozrl okrog. Nekoliko razburjen je bil in vselej, kedar je prestavil palico, se mu je roka stresla.

Na ona vrata je potrkal. Odprla mu jih je mlada služkinja.

„Ubog popotnik prosi miloščine . . .“

Lop — in vrata so se mu pred nosom zaprla.

Poskusil je srečo pri drugi hiši. Tu je pozvonil. K vežnim vratom je došla gospa v srednji dôbi. Ko pa je zagledala ubožno postavo skozi steklo v oknu, je naglo pokazala hrbet.

Tako ali samo malo drugače se mu je zgodilo še pri par drugih hišah. Potem ni več poskušal svoje sreče. Neka nejevolja in srd sta mu obsenčila razorani obraz.

Konečno je dospel do Trohove hiše. Okna in vrata so bila na novo prebarvana s svetlo zeleno barvo. Na hiši pa je blestel nov napis: Vaclav Novak, mizar.

Popotnika je obšla neka čudna gujev. Obraz mu je še bolj pobledel, žile na čelu so mu zabreknilo.

„Tako je torej . . . oni je imel vendar le prav, ko je trdil, da je vse v drugih rokah . . .“

Skozi okno je videl v sobi druge ljudi . . . drugega ni videl ničesar, samo v žlezcju je čutil glad, skozi raztrgano obleko pa mrz.

Nekaj trenatkov je bil miren, a v hipu ga je obšlo nekaj, kakor blaznost, pobral je

živlom strašno naraščajo. Podraženje že znaša 80%. Tudi se je več sto državnih uradnikov v finančnem ministrstvu in v ministrstvu notranjih zadev pridržalo štrajku. Neki odlični državnik je izjavil, da se je bolj bati napada množice na vojaštvo, kakor vojaštva na množico. Revolucionarji so bogato preskrbljeni z orožjem in bombami. Uradniki ministrstev so zbežali, ker se boje dinamičnih napadov na ministrsko palačo.

V Moskvi.

Vse politične stranke so sklenile, da se združijo, si izvolijo svojo vlado ter nastopajo samostojno. Električna podjetja mirujejo. Vse monopolske žganjarne so zaprte. Revolucionarji so si izvolili odbor, ki pravzaprav vlada v mestu. Mestne oblasti so naprosile Viteja, naj s temeljitimi spremembami naredi zopet red.

V pokrajinskih mestih.

Vsa večja pokrajinska mesta so v rokah revolucionarjev. V Harkovu in Saratovu vladajo posebni revolucijski odbori. Izdalo se je geslo, da drugače ni rešitve, kakor da se car odpove prestolu. V Harkovu se je vojaštvo pridružilo revoluciji. — V Revalu je brezvladje. Revolucionarji so uničili elektriko in plinarno ter so po temnih ulicah pravcate bitke. Mestno gledališče je zgorelo. — V Varšavi morajo biti kavarne že ob 5. popoldne zaprte. Nad mestom je proglašeno malo vojno stanje. — V Kijevu so pri kolodvoru nastavljeni nabiti topovi proti mestu. — V Odesi štrajkajo vsi učenci in učenke srednjih šol ter hodijo v velikih procesijah po mestu s klici: „Proč z absolutizmom! Živela revolucija!“ Med Petrogradom in Moskvo je pretrgan brzjavni promet.

Ustava se dovoli.

Ruski car je sprejel kakor se poroča iz Londona, ustavni načrt. Dal je narodni zbornici postavodajalno moč. Vite je imenovan za ministrskega predsednika. Vsi slojevi naroda imajo volivno pravico. Preki sod je povsod odpravljen. Tozadevni carjev oglas je že izšel. Mir se polagoma vrača.

Politični ogled.

Na Kranjskem so začeli liberalci zanašati strankarsko politiko celo v sodno dvorano. Pri neki obravnavi v Ljubljani je predsednik Polec dal liberalnemu zagovorniku največjo prostost za napade na nasprotno stranko, odvetnikoma dr. Šusteršiču in dr. Švajcercu pa je delal vedno ovire. Pripustil je tudi napade na neudeležene osebe. Sodna

dvorana bi morala biti presveta za strankarske boje.

Sloga na Kranjskem? Pri otvoritvi velikanskega, dovršeno novodobno urejenega hotela „Union“ je izgovoril liberalni župan ljubljanski Ivan Hribar v nagovoru tudi te-le besede: „Kakor sta se danes našli tu dve slovenski stranki v slogi, tako naj bi iz današnjega primera nastala sčasoma drugod sloga.“ (Gromovito odobravanje.) Hitro po teh besedah se je vzdignil vodja katoliško-narodne stranke dr. Ivan Šusteršič ter izjavil: „Nisem imel namena danes govoriti in mislil sem, da ne bo prilike, da bi jaz poprijel za besedo. Blage in resnične besede g. ljubljanskega župana pa so me napotile, da sem se tudi jaz oglasil k besedi. Politični nasprotniki smo, a politični nasprotniki sedimo pri mizi in vsi se veselimo svojega dela. Radujemo se izvršenega krasnega dejanja. In vprašam vas: ali ne bi moglo biti vedno tako, da bi se vsakega dejanja mogli veseliti vsi, ki ljubimo domovino, ne vprašujoč, kdo je dejanje izvršil? Tu ne veljajo politična nasprotstva, vsi se radujemo nad tem, kar je domovini v blagor in napredek. Če je gospod župan ljubljanski proslavljal modernost te stavbe, se pa mi veselimo modernega župana in če smo tudi politični nasprotniki, pogum imamo in resnicoljubnost, da vse zasluge tega župana odkritosrčno pripoznavamo. G. župan je omenjal idealne podobe sloge: kakor kaže ta dvorana danes prvokrat podobo sloge, da bi se iz te sloge izemila tudi druga sloga. Kateri resnični prijatelj domovine, katerega srce bije za toliko let teptano slovensko zemljo, katerega srce ne hrepeni po slogi, katero je omenjal velečenjeni naš prvi meščan gosp. župan? Dvigam čašo, da bise uresničila blaga želja g. župana, izrečena ravnokar v naši sredi, in napijam g. županu kot modernemu županu moderne ljubljene Ljubljane!“ Te besede so izvabile nepopisno navdušenje. Vse je hitelo h govorniku in g. županu, napijajoč obema. Prepričani smo, da bodo sedaj utihnil isti čeprav redki glasovi na Štajerskem, ki so trdili, da je tudi dr. Šusteršič nasproten slogi na Kranjskem. Kdor dela za narod in ne živi samo od zanikanja, bo v dr. Šusteršiču našel vedno svojega prijatelja in pravičnega cenjevalca.

Liberalci proti krščanskemu zakonu. Iz Prage poročajo, da so v zadnji seji ondotne odvetniške zbornice sklenili, delovati za spremembo zakona. V tej seji se je že predložil popoln načrt resolucije, ki so ga člani zborničnega odbora soglasno odobrili in bo prišel na dnevni red prihodnjega rednega običnega

zboru. Resolucija predlaga sledeče: Sprememba zakonskega prava se ne sme odlašati do spremembe celega državljankega zakonika. Sprememba naj se izvrši na sledečem temelju: Zakon naj bo za vse državljane brez razlike veroizpovedanja enak. Zakon naj bo prost vseh cerkvenih vplivov. Uvesti se mora prisiljen posveten zakon. Lahko se pa zakonska dasta še cerkveno poročiti. Vsi zakonski zadržki in razloček verstev naj odpade. Zakon naj se proglasi za ločljiv. Vzrok ločitve je poleg v § 115 označenih vzrokov tudi kako kaznjivo dejanje, ki onečasti človeka in pa neozdravljiva ali več ko 3 leta trajajoča bolezen. Po ločitvi lahko vsak del stopi v nov zakon. Sodišče razsodi, kdo vzame otroke ločenega para. — Tako se liberalci pripravljajo, da nastopijo za razkristjanjenje ljudstva. Iste zakone, ki so Francijo privedli v sedanji grozni nramni propad, hočejo uvesti tudi pri nas. Treba je, da se proti tem nakanam dvigne vsakdo, ki vidi še v pošteni, nerazdružni, zakramentalni zakonski zvezi podlago naše družbe!

Ogrski ministrski predsednik Fejervari je naznanil načrt, po katerem namerala vladati in rešiti Ogrsko iz sedanjih zmed. Varoval bo skupnost vojaštva ter zagovarjal stališče do ima le vladar sam določevati poveljni jezik. Uvedel bo splošno, tajno in neposredno volilno pravico, a skrbel bo, da se varujejo državne in narodne koristi. To je zelo nevarna pripomba, kajti skoro gotovo je, da bo skrbel le za narodne koristi Madžarov, druge narodnosti pa bo zatiral, kakor vse vlade dosedaj. Nadalje se je izrekel za dveletno vojaško službo. Da bi se že zdaj postavile carinske meje med Avstrijo in Ogrsko, to mu sedaj še ne sodi, pač pa bo delalo njegovo ministristvo na to, da se Ogrska utrdi gospodarsko in se še komaj l. 1918 loči od Avstrije. Da se ne bo treba ogrskim ljudem izseljevati, dala se jim bodo državna posestva v najem, ali se jim tudi prodala. Ljudske šole bodo vsem pristopne in brezplačne. Glede davkov se bo uvedlo napredujoče obdačevanje in se uredili užitinski davki. Če bo večina zavrgla v državnem zboru ta program, potem Fejervari razpusti sedanji državni zbor in razpiše nove volitve.

Povratek avstrijskih vojnih izvedencev z mandžurijskega bojišča. Na Dunaj sta se povrnila avstrijska častnika podpolkovnik pl. Csicseries in stotnik grof Szepteycki, ki sta se kot avstrijska vojna atašeja (izvedenca) udeležila vojske v Mandžuriji pri ruski armadi. Csicseries naglašja, da so bili Rusi jako prijazni in gostoljubni. Izvedenca sta bila ves čas vojske v Kuropatkinovem glavnem stanu. Smela sta si ogledati po kon-

kamen in ga vrgel z vso silo v okno, da je razbil obe šipi.

Mojster in pomočniki so stopili na ulico, priletele so ženske in začelo se je kričanje. Pomočniki so ga prijeli in začeli pretepavati, par otrok je zalučalo kamene vanj, mojster pa je kričal: „Po žandarje, po žandarje!“

Ženske so regljale, moški so nekaj kleli, otroci so prestrašeno ogledovali razbito okno, raztrganega tujca in se ozirali, odkod bo prišel žandar. Tujec pa je stal mirno sredi te gruče in gledal začudeno okrog sebe, kakor da bi ne vedel česar hočejo od njega. Časih pa časih ga je zagnal kašelj in moral si je z roko zatisniti usta.

Ko je došel žandar in ga trdo strese za ramo, tedaj je še le malo rudečice švignilo tujcu v razorana lica. Zdelo se je, da se je zavedel svojega dejanja. Potegnil je klobuk globoko na čelo, gledal srpo v tla in voljno stopal v ono smer, kamor ga je rinil in suval žandar s puškinim kopitom.

Ječar Vrbanek se je svojega novega gosta nekoliko bal. Kako tudi ne. Občinska ječa je bila namenjena samo kakemu beraču ali pa domačim paglavcem, če so se v pijanosti stekli, sedaj pa so pripeljali takega razbojnika, ki hoče pri belem dnevu pobiti skozi okno ljudi.

Toda novi gost je bil skrajno miren.

Sedel je ves čas mirno na pričini, gledal topo skozi omrežena okna v oblake in včasih močno pokašljeval. Tudi ubogal je rad ječarja, govoriti pa ni hotel ničesar.

V nekaterih dneh se mu je stanje še poslabšalo. Kašljal je bolj pogostoma, časih se mu je vtila kri in sedeti ni mogel več...

Nekega dne je rekel ječarju: „S staro Trohovko bi rad govoril, z ono, ki živi v trški sirotišnici...“

„Tako, tak... kaj jo li poznate? Kaj bi ji radi...?“

„O, nič posebnega... z njenim sinom Tonetom sva nekoč delala skupaj...“

„S Tonetom, hm, tako, tako... torej ga poznate... kje pa je sedaj, kje?“

Jetnik ni mogel ali ni hotel odgovoriti ničesar. Kmalu nato ga je zopet mučil kašelj in vtilo se mu je zopet nekoliko krvi.

Popoldne je prišla stara Trohovka. Jetnika ni mogla ugledati v temnem kotu, zato je začela izpraševati: „Kje pa ste, kje ste?“

„Tukaj“, je dejal tujec — Tone Troha in se začel tresti po vsem životu, ko je ugledal pred seboj staro, častljivo podobo svoje matere.

„Kaj pa veste od mojega Toneta“, je vprašala nadalje starka kar v eni sapi.

Glas matere, njena upognjena postava, beli lasje, ki so se svetili v svetlobi, ki je

padala skozi zamreženo okno ravno na njeno glavo, vse to je čudovito vplivalo nanj in telo mu je pričelo drgetati. Najrajši bi bil skočil tja, padel na obraz pred njene noge in jo prosil odpuščanja... A takoj se je premislil, da bi bil to udarec za starko, ki živi gotovo v zavesti, da se njenemu Tonetu kje daleč prav dobro godi.

Umiril se je nekoliko.

„No, če veste kaj od Toneta... O sv. Mihaelu je 30 let, kar je šel od doma. Spočetka je nekaj pisal, pozneje ne več. Ko bi vsaj vedela, kako mu gre, potem bi lažje zatisnila svoje oči k večnemu spanju!“

Tonetu Trohi se je zdelo, da ga nekdo davi in niti kašljati ni mogel več.

Poznala ga ni mati več. To mu je delo prav dobro. In molčal je še vedno.

Tedaj pa ga je sunil ječar Vrbanek z roko: „Hej, človek, če kaj veste o Tonetu Trohi, potem govorite o tem, to je njegova mati!“

„O da, vem, temu gre prav dobro.“

Glas jetnikov je bil hripav. Trohovka je sklenila roki skupaj in dejala z vzdihom: „O stotisočkrat bodi Bog zahvaljen! Samo, da mu gre dobro, pa lahko umrjem. Pa kje je? Zakaj pa je tako dolgo ostal v tujini? O ti ljubi Bog!“

Stara ženica je bila takoj nekoliko raz-

čani vojski tudi Vladivostok. Izborno imajo Rusi urejeno zdravstveno službo in se je temu zahvaliti, da niso vzbruhnile med vojsko nalezljive bolezni. Podpolkovnik pl. Csieseries je zadovoljen s tem, kar je videl na bojišču.

Turški sultan dobiva pogum, odkar se godijo v notranji Rusiji neprestano upori in odkar ima Avstrija dela čez glavo, da pomiri uporne Madžare. Avstrija in Rusija sta hoteli prevzeti nadzorstvo in odrajanje davkov v Makedoniji ter tudi že poslali tje svoje uradnike. Toda Turki so se vedeli vsakokrat izmuzniti, da ni prišlo do nadzorovanja. Ruski in avstrijski uradniki so se vsled tega hoteli sedaj pritožiti naravnost pri sultanu, toda sultan jih ni hotel sprejeti. Velike države bodo poslale svoje brodogovje v turške vode, da sultana poučijo, kaj se spodobi. Če to ne bo pomagalo, ni izključeno, da bi Avstrija ne dobila naloge, z orožjem pridobiti nadzorovalnim uradnikom pravice v Makedoniji.

Dopisi.

Slov. Bistrica. (Stariši pozor!) Komaj je prišel okrajni šolski svet v nemške roke, že se je pričel lov na otroke za nemško šolo. Ni dvoma, da hoče novi okrajni šolski svet delovati na to, da se sedajna naša šola popolnoma ponemči, ker nima upanja, da bi se dobilo dosti otrok za novo šulferajnsko šolo. Da pa bi ta svoj namen lažje dosegel, potrebuje podpisov od starišev, ki imajo pred vsem odločevati, v katerem jeziku se naj otrok vzgojuje. In taki podpisi se iščejo. Najbolj se pri tem delu trudita učitelj Kolletnig in Versolati! Saj je že itak preveč nemškutarenja na naši šoli, sedaj pa hočejo še ono betvico slovenščine, ki so jo slišali otroci še vsaj v prvem razredu, siloma odpraviti. Stariši, bodite pozorni in ne podpisite ničesar! Ko bi pa okrajni šolski svet hotel na lastno roko uvesti samonemški pouk, se jim bo treba pošteno po robu postaviti. Mi potrebujemo za otroke učilnico, pa ne poneumnevalnico, in iz naših otrok naj se vzgojijo dobri gospodarji, pa ne nemškutarji! Saj ni mogoče, da bi ljudskošolski pouk obrodil dober sad, ako nima šola drugega namena, kakor mučiti deco leta in leta z nemščino. Proč z nepotrebno nemškutarijo iz ljudske šole, namesto nemškutarije pa se naj uvede temeljit pouk v gospodarskih stvareh — toda v maternem jeziku, in imeli bomo čisto druge gospodarje — in boljše ljudstvo. Sicer še bomo v bodoče glede naše šole imeli priliko več spregovoriti.

Iz Ljutomera. (Šolske zadeve.) Počitnice so pri koncu, novo šolsko leto se začne; Bog daj, da bi bilo srečno za učiteljstvo, šolske otroke in starše! V preteklem šolskem letu je obiskovalo Franc-Jožefovo šolo 329 dečkov in 331 deklic, skupaj 660 otrok. Lepo število! Za šolske potrebščine ubožnih šolskih otrok je „Podporno društvo“ izdalo v

burjena in stavila je naenkrat kakih dvajset vprašanj.

Jetnik je samo malo časa pomišljal. Kaj mu je to, če se malo zlaže. Kolikokrat se je lagal še v bolj umazane namene. In sedaj tudi ni mogel drugače. Ali naj bi bil rekel: Glej me, mati, tukaj sem! Tak-le sem prišel domov po tridesetih letih.

In začel je praviti, da pozna Troho. S Tonetom sta delala pred leti skupaj. In sedaj ima Tone — tako je pravil — svojo delavnico, prav zelo veliko in mnogo pomočnikov, denarja zasluži obilo. On bi že še prišel domov pogledat, pa ne more, kje tudi, saj nima nič časa. Prav dobro mu gre.

In ko je starca to slišala, so se ji svetile stare oči veselja. V enomer je sklepala uvele roke in tarnala: „O hvala, hvala, dobri Bog, da sem še to čakala. Sedaj lahko umrjem. Rada bi ga sicer še enkrat videla, toda to bi mu gotovo škodilo na ugledu. Kaj bi rekli

minulem šolskem letu 640 K. Prosimo sedaj ob začetku šolskega leta vse cenjene društvene in naše rojake, da pomagajo „Podpornemu društvu“ s svojimi letnimi doneski, ki jih prejema blagajnik g. ravnatelj Robič. V preteklem šolskem letu se je tudi v zvezi s Franc-Jožefovo deško šolo na novo otvoril „Obrtni nadaljevalni tečaj“ za obrtniške učence v Ljutomeru in okolici. Obiskovalo ga je ob nedeljah in praznikih popoldne 63 učencev. Da je sploh mogoče bilo, to za naš obrtniški naraščaj prepotrebno nadaljevalno šolo ustanoviti, imamo zahvaliti naš slavnemu okrajni zastop in pa naše obrtniške zadrage; prvi je dovolil podporo 300 K, zadrage pa so prispevale 120 K. Tako je Franc-Jožefova šola v preteklem šolskem letu storila zopet važen korak naprej. Želimo ji tudi v novem šolskem letu mnogo ugodnih uspehov v vzgojnem in učnem oziru!

Laško. (Nemčurji vzdihujejo — Slovenci se dvigujejo.) „Kje so časi, ko je vladal v našem trgu lep mir! Slovenci so bili tako mirni, da jih ni bilo nikjer slišati; vsi so govorili nemško — pa tako lepo so nas ubogali! Mislili smo že, da jih imamo popolnoma v žepu. Zdaj pa vstaja Slovenec za Slovence in kar je najhujše, noben noče več znati nemško — vsi so ultra (odločni) Slovenci. Kaj bo, kaj bo!?“ Tako tožijo in tarnajo stare nemčurske glave našega trga, pa nočejo vedeti, da so tem razmeram sami krivi. Dolgo časa so nas za nos vodili, dolgo se nam delali prijatelje, slednjič pa smo te „prijatelje“ le spoznali. Res je, svoječasno smo bili Laščani složni; to je bilo v tistih časih, ko smo imeli še skupno ljudsko šolo, shajali se k skupnim zabavam in peli skupno slovenske pesmi. Toda kmalu je bila nemčurkim napuhnežem naša družba premalo nemška, to je, ponemčevanje njim je šlo prepočasi od rok. Ustanovili so zato posebno nemško šolo in bili še toliko drzni, da so k ustanovitvi te ponemčevalnice povabili Slovence — k pogrebu slovenske narodnosti! . . . Nadalje so ustanovili podružnico ponemčevalne družbe „Südmark“, preustrojili požarno brambo v družbo hajlovcev, kjer se goji le nemški dnih, slovenskega pa prezira, — ter slednjič ob vsaki priliki z oboroženo silo zatirali Slovenstvo (glej zadnje birmske dogodke!). Z vsemi temi sredstvi pa nas niso zatrli, pač pa zadeli na odpor in povzročili, da naše narodno navdušenje od dne do dne raste, narašča v mogočen plamen, ki bo nemčursko družbo v kratkem spravil ob vso veljavo. In zdaj jih je tega plamena strah! Sami so ga zanetili — zvrčajo pa krivdo na nas! To spominja popolnoma na basen o volku in ovci . . .

Vendar, naj kričijo, vse njihovo lažnjivo zavijanje njim ne pomaga nič, kajti hudobija se sama kaznuje — tako bodo tudi naši nemčurji padli sami v jamo, katero so skopali za nas. Nemška šola, Südmarka, fajerber nas ne bodo uničili, pač pa dovedli do boljše narodne odločnosti in do odločnega izvrševanja gesla:

njegovi prijatelji, ko bi izvedeli, da je njegova mati v ubožnici.“

Jetnik se je začel premetavati po svojem ležišču.

„Če boste še kedaj prišli z njim skupaj, dajte ga pozdraviti, mojega Toneta“, je dejala starca in si brisala s predpasnikom oči.

Jetnik je slišal korake, potem običajno zaloputniti vrata, rožljanje s ključavnico in potem zopet vse tiho . . .

Napel je vse svoje moči in se privlekel do vrat, stegnil roke kvišku, kakor bi hotel nekaj objeti, a zagnal je zopet velik kašelj in vtila se mu je kri. Padel je v nezavest.

Čez nekoliko ur se je komaj zopet zavelkel nazaj v kot.

Kake štiri dneve pozneje so nesli jetnika na pokopališče. Trohovka je videla iz ubožnice pogreb, pa je rekla: „No, mojega Toneta pa res ne bo mogel več pozdraviti, naj bo že kakor hoče, samo, da se mu dobro godi . . .“

„Svoji k svojim!“ In kadar bode slednji od nas natančno narodne dolžnosti izpolnjeval, zmanjkalo bo nemčurkim napuhnjencem sape — nemčurški Laški trg bo postal slovenski! Okoličan.

Iz Braslovč. Znano je dovolj, da je na marsikateri šoli eden izmed glavnih vzrokov slabega šolskega obiskovanja, zlasti po zimi, prevelika oddaljenost posameznih hiš od šole, tako da otroci ne morejo opoldne domov, kjer bi se okrepčali s toplo hrano in pridobili novih moči za naporno duševno in telesno delo. Ako pa ostane otrok v šoli, nima mnogokrat nič drugega kot košček črnega kruha za borno kosilce, marsikateri še tega ne premore. Ko pride naposled ves zmučen in slab iz šole domov, naj se pogosto prestane jedi in vsled take neprimerne hrane zbolji in izostane iz šole mnogo otrok. Pa tudi na duševni razvoj vpliva taka neredna hranitev pogubonosno.

Da se temu okoli pride in da dobe revni in tisti otroci, ki so bolj oddaljeni, opoldne skledico tople juhe, ustanovila se je že pred nekaj leti šolarska kuhinja, ki je tudi pretečeno zimo prav uspešno delovala. Učiteljstvo se je večkrat posvetovalo, kako dobiti primerna sredstva in vneti posebno pripravo ljudstvo za to velevažno napravo. Sklenilo se je, razposlati nabiralno polo za denarne doneske, priporočati otrokom v šoli, naj bi premožnejši stariši prispevali kaj v naturalijah in naposled se je priredila tudi šolska predstava, katere čisti donesek se je namenil zlasti šolarske kuhinji.

Z zadovoljstvom in veseljem se mora omeniti zdaten napredek te naprave. Ljudstvo se vedno bolj zanima za šolarsko kuhinjo; spoznavši nje praktično vrednost rado prispeva v ta namen.

Naše težnje je pretečenega leta podpiral prav posebno tudi slavnemu okrajni šolski svet, ki je naklonil vse šolske globe šolarske kuhinji, preskrbel za njo najpotrebnejšo opravilo, prepustil kurivo in povsod priporočal to napravo. Naj bode na tem mestu izrečena vsem vrlim dobrotnikom te naprave najprisrčnejša zahvala z željo, da bi tudi v prihodnje ostali zvesti podporniki in prijatelji šolske mladine.

Kar je delovanje šolarske kuhinje v pretečenem letu posebno olajšalo, je okolščina, da smo dobili v novem šolskem posloppju lepo prostorno sobo, kjer se kuha in hrana deli in se nam ni treba več potikati po tujih hišah in krémah.

Kolike vrednosti je dobro urejena šolarska kuhinja, pokazalo se je zlasti lani, ko je bila zima uprav sibirskega značaja, pa vendar so otroci še dovolj redno prihajali v šolo, ker so vsak dan dobili opoldne dovolj tople in tečne hrane.

Kosilo so dobivali vsi revni in pa tisti otroci, katerih stariši so kaj prispevali bodisi v denarjih ali naturalijah; poseben ozir se je jemal na oddaljene — so li bili revni ali ne.

Pričelo se je s kuhinjo decembra 1904 in končalo koncem marca 1905, delovala je torej 4 mesece in se je v tem času razdelilo 9897 porcij. Kuhala je šolska sluginja in so bila jedila prav okusno prirejena.

Tudi letos je učiteljstvo sklenilo otvoriti šolarsko kuhinjo in ker je starca zima uže zopet prikašljala in nam trka na okna, treba bo poprej pričeti s kubo, ko druga leta. Radi tega se učiteljstvo zopet obrača do vseh milosrčnih ljudi in prijateljev mladine s prošnjo, da blagovolijo tudi to leto z darežljivo roko podpirati in omogočiti to prekoristno napravo. Prispevki naj se kakor po navadi izročijo šolskemu vodstvu.

Razne stvari.

Iz domačih krajev.

Osebna vest. Naš rojak, gosp. Anton Trstenjak, ki je zastopal „Slovensko Matico“ pri slavnostni otvoritvi srbskega vseučilišča, je dobil red sv. Save III. razreda.

Iz šole. Gospodična Irena Slemenšek, zač. učiteljica na Zdolah pri Vidmu, je pre-